

Тому очікування реальних змін у контексті реалізації проголошених владою останніх реформ 2014–2016 рр. після 3-х революцій: тихої на граніті (1991), мирної помаранчевої (2004) та кривавої революції гідності з Небесною сотнею (2013–2014) та наслідками у вигляді військових дій на Сході України, які майже кожного дня продовжують забирати чи калічити життя патріотів України, для пересічних громадян країни є досить низькими, а їх довіра до державних структур продовжує падати.

Зупинити потік брехні, інформаційних перекручувань і різного роду маніпуляцій від держави, її центральної та місцевої влади, різного роду публічних і медіа-структур, які включені у формування та реалізацію державної політики, вагомою складовою якої є інформаційно-комунікативна, на основі розподілу та закріплення персональної відповідальності — першочергове завдання, без вирішення якого українські реформи будуть безрезультатними, імітаційними, не принесуть жодних суттєвих змін як щодо загального покращення життя українського народу, так і щодо забезпечення соціальних стандартів і гарантій на європейському рівні, про які так мріялось учасникам всіх трьох революцій та їх мільйонним прибічникам у всіх регіонах України.

Література

1. Є краща сторона Європи! — Інститут світової політики. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://iwp.org.ua/caricatures.html>
2. Конституція України. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
3. Інституційне забезпечення державної комунікативної політики: досвід країн Європи : аналіт. доп. — К. : НІСД, 2014. — 40 с.

УДК [334.722.8 : 005.51]

Оксана СЕНИШИН*

ПРОГНОЗНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Анотація. Досліджено використання методик трендового аналізу для визначення прогнозних обсягів виробництва та споживання про-

* **СЕНИШИН Оксана Степанівна** — к.е.н., доцент кафедри менеджменту Львівського національного університету імені Івана Франка, м. Львів, Україна Ks770@inbox.ru

довольчої продукції. Доведено правильність використання саме квадратичної залежності тренда. Обчислено прогнозні значення показників рівня самозабезпеченості основним видами продовольчої продукції.

З погляду вітчизняних науковців, пріоритетним і перспективним напрямком на сучасному етапі розвитку економіки України є насичення внутрішнього споживчого ринку конкурентоспроможними продовольчими товарами вітчизняного виробництва і поступове витіснення імпортних низькоякісних харчових продуктів.

Важливою умовою забезпечення ефективного функціонування вітчизняного продовольчого комплексу в умовах ринку, орієнтованого на споживачів, є задоволення потреб індивідуальних споживачів. Тому застосування методології соціально-економічного прогнозування, використовуючи при цьому конкретні його методи — екстраполяційну методику для знаходження прогнозних значень обсягів виробництва продовольчих товарів набуває сьогодні особливої актуальності.

В основі нашого дослідження є визначення прогнозних значень обсягів виробництва продовольчих товарів на 2014–2019 рр., з використанням методики екстраполяції трендів або трендового аналізу. Вихідними даними для відповідних розрахунків є динаміка виробництва основних видів продовольчої продукції населенням України у 2000–2013 рр., що наведена у табл. 1.

Таблиця 1

**ВИРОБНИЦТВО ОСНОВНИХ ВИДІВ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОДУКЦІЇ
НАСЕЛЕННЯМ УКРАЇНИ У 2000–2013 рр., тис. т***

Види продовольчої продукції	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013
М'ясо та м'ясо-продукти	1663	1597	1906	1917	2059	2144	2210	2389
Молоко та молочні продукти	12658	13714	11761	11610	11249	11086	11378	11488
Зерно та зернові продукти	24459	38016	53290	46028	39271	56747	46216	63051
Овочі та баштанні продовольчі культури	6195	7606	8489	8976	8873	10562	10815	10668

Види продовольчої продукції	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Плоди, ягоди та виноград	1966	2133	1919	2087	2154	2418	2465	2871
Цукор	2147	2139	1571	1275	1805	2586	2143	1263
Олія	1394	1437	1966	2899	3101	3268	4067	3712

* Джерело: таблицю складено на основі даних збірників «Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України» за 2012–2013 рр.

Для знаходження прогнозних таких обсягів, як уже зазначалося нами, доцільно використати метод екстраполяції трендів, сутність якого полягає у побудові рівняння тренда з врахуванням закономірностей, що склалися у передісторії. Наше дослідження сконцентроване на квадратичному та лінійному рівнянні тренда.

Досліджуючи ці дві залежності, ми хочемо визначити, при якому із побудованих нами рівнянь обчислені прогнозні (заплановані) значення будуть точнішими, тобто де будуть спостерігатися найменші квадрати відхилень між фактичними та плановими показниками обсягів виробництва продовольчих товарів.

Отже, основною метою нашого дослідження є визначення прогнозних значень обсягів виробництва продовольчих товарів на 2014–2019 рр. Вважаємо, що першочергово до уваги візьмемо квадратичне рівняння, яке представимо такою залежністю:

$$\hat{y}_t = a_0 + a_1 t + a_2 t^2, \quad (1)$$

де t — фактор часу; a_0, a_1, a_2 — коефіцієнти рівняння; $\hat{y}$ — розрахункове значення функції.

Для оцінки рівня адекватності квадратичного рівняння тренда реальному процесу виробництва м'яса та м'ясопродуктів розрахована середня помилка апроксимації.

Для аналізу відхилень між фактичними і запланованими значеннями обсягів виробництва усіх досліджених нами продовольчих товарів у 2000–2013 рр. та вибору рівняння тренда, на основі якого буде побудовано прогноз таких обсягів на 2014–2019 рр. також побудована лінійна залежність.

Отже, лінійна залежність тренда має вигляд:

$$\hat{y}_t = a_0 + a_1 t, \quad (2)$$

Побудовано рівняння квадратичної та лінійної залежностей тренда (табл. 2), оцінено рівень їхньої адекватності реальному процесу виробництва та розраховано прогнозні значення обсягів виробництва продовольчої продукції.

Таблиця 2

**РІВНЯННЯ ЛІНІЙНОЇ ТА КВАДРАТИЧНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ ТРЕНДА
ЗА ВИДАМИ ВИРОБНИЦТВА ВІТЧИЗНЯНОЇ
ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОДУКЦІЇ
ТА ЇХНЯ ОЦІНКА**

Види продовольчої продукції	Лінійне рівняння тренда	$\bar{\varepsilon}^*$, %	Квадратичне рівняння тренда	$\bar{\varepsilon}^*$, %
М'ясо та м'ясопродукти	$\hat{y}_t = 1503,32 + 107,18t$	2,50	$\hat{y}_t = 1515,91 + 99,63t + 0,84t^2$	2,44
Молоко та молочні продукти	$\hat{y}_t = 13060,29 - 264,95t$	3,93	$\hat{y}_t = 14067,25 - 869,13t + 67,13t^2$	2,57
Зерно та зернові продукти	$\hat{y}_t = 29022,71 + 3747,12t$	15,45	$\hat{y}_t = 23683,07 + 6950,91t - 355,98t^2$	14,29
Овочі та багаторічні плоди	$\hat{y}_t = 6158,43 + 636,57t$	4,46	$\hat{y}_t = 5271,29 + 1168,86t - 59,14t^2$	3,21
Плоди, ягоди та виноград	$\hat{y}_t = 1739,54 + 113,80t$	5,63	$\hat{y}_t = 2118,20 - 113,40t + 25,24t^2$	3,12
Цукор	$\hat{y}_t = 2005,04 - 30,87t$	21,80	$\hat{y}_t = 2030,13 - 45,92t + 1,67t^2$	21,67
Олія	$\hat{y}_t = 936,71 + 398,62t$	9,71	$\hat{y}_t = 538,86 + 637,33t - 26,52t^2$	9,11

* $\bar{\varepsilon}$ — середня помилка апроксимації

Обчислені прогнозні значення обсягів виробництва продовольчої продукції на 2014–2019 рр. наведено у табл. 3.

Таблиця 3

**ПРОГНОЗНІ ЗНАЧЕННЯ ОБСЯГІВ ВИРОБНИЦТВА ВІТЧИЗНЯНОЇ
ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОДУКЦІЇ ЗА ЇЇ ВИДАМИ З ВИКОРИСТАННЯМ
КВАДРАТИЧНОГО РІВНЯННЯ ТРЕНДА НА 2014–2019 рр.***

Види продовольчої продукції	Роки					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
М'ясо та м'ясопродукти	2480,62	2596,21	2713,48	2832,43	2953,06	3075,37
Молоко та молочні продукти	11682,61	12088,95	12629,55	13304,41	14113,53	15056,91
Зерно та зернові продукти	57407,14	57594,50	57069,90	55833,36	53884,86	51224,40
Овочі та багаторічні плоди	11000,43	11045,57	10972,43	10781,00	10471,29	10043,29
Плоди, ягоди та виноград	3142,38	3508,61	3925,34	4392,55	4910,26	5478,45
Цукор	1752,30	1738,16	1727,36	1719,91	1715,80	1715,04
Олія	4126,43	4259,81	4340,14	4367,43	4341,67	4262,86

*Джерело: власні розрахунки автора

Проілюструємо спектр висновків, що можливі під час застосування запропонованого методу екстраполяції трендів для розрахунку прогнозних показників обсягів виробництва вітчизняної продовольчої продукції на 2014–2019 рр.:

по-перше, даний метод у порівнянні з іншими методами екстраполяції дозволяє врахувати всі елементи рівня динамічного ряду, які однаково впливають на прогнозовані показники; також автором було доведено правильність використання саме квадратичної залежності тренда, оскільки сума відхилень між фактичними і запланованими значеннями обсягів виробництва продовольчої продукції кожного виду при побудові квадратичного рівняння тренда є меншою за аналогічну суму при лінійній залежності;

по-друге, розраховані прогнозні значення обсягів виробництва вітчизняної продовольчої продукції на 2014–2019 рр. мають тенденцію як до зростання, так і до спадання. Так, зокрема виробни-

цтво м'яса та м'ясопродуктів, молока та молочних продуктів; плодів ягід і винограду у 2014–2019 рр. досягне щорічних темпів приросту 4,1–4,7 %; 3,5–6,6 % та 11,6–11,9 % відповідно, що пов'язано у деякій мірі із швидким розвитком вітчизняного ринку курятини. Дещо інша ситуація із виробництвом зерна та зернових продуктів; овочів і баштанних продовольчих культур — їхні прогнозні обсяги мають тенденцію до зменшення. Так, виробництво зерна та зернових продуктів у 2019 р. порівняно з 2014 р. зменшиться на 6182,7 тис. т; овочів і баштанних продовольчих культур — на 957,1 тис. т відповідно. Прогнозні обсяги виробництва цукру та олії у 2014–2019 рр. визначаються стабільними темпами приросту.

УДК 378(477):001:355(470+571)

Віра УСИК*
Анатолій ОЛЕКСІЄНКО*

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ПОГЛЯД МОЛОДИХ ВЧЕНИХ ЗА УМОВ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ ТА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ

Анотація. Увагу акцентовано на необхідності докорінних змін у сфері вищої освіти, яка сьогодні стала великою мірою джерелом корупції та бюрократії. Окрім того, ці негативні явища посилюються впливом війни з Росією. Доведено ключову роль у процесі якісних трансформацій молодих учених — високоморальних фахівців і генераторів інноваційних ідей. В основу дослідження покладено опитування серед молодих учених щодо їх настроїв, думок та дій у сфері вищої освіти в умовах гібридної війни з Росією.

Україні не вдалося провести успішних реформ у галузі вищої освіти впродовж четвертї століття після розвалу СРСР. Ні короткотермінові грантові вливання західних донорів у реструктуризацію курсів, ні закордонні стажування, ні створення ресурсних центрів не призвели до корінних зрушень в інституційному роз-

* **УСИК Віра Іванівна** — к.е.н., доцент кафедри макроекономіки та державного управління ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ, Україна, vivayoung70@gmail.com

ОЛЕКСІЄНКО Анатолій Васильович — Ph.D. в галузі вищої освіти, професор Університету Гонконгу, м. Гонконг, Китай, anatoly.oleksiyenko@gmail.com